

Asia: VN/32974/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista

Lausunnonantajan lausunto

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistus tarpeellinen?

Kokonaisuudistus on tarpeellinen erityisesti hallinnollisen työmäärän vähentämiseksi, jolloin enemmän työaikaa voidaan käyttää suoraan tuen antamiseen asiakirjojen laadinnan sijaan. Uudistuksessa on huomioitava sen vaikutukset varhaiskasvatuslain muutoksiin ja erityisesti varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yhteensovittamiseen, jotta tukitoimet eivät eriytyisi liiaksi.

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuelle määritelty kokonaisrakenne tarkoituksenmukainen?

Ajatus kirjaamisen ja hallinnollisen työn vähentämisessä ollaan oikealla polulla. Uudistuksessa tulisi tehdä selkeämmin rajanvetoa erityisesti tehostetun tuen oppilaan siirtymisestä ennakoivaan tai oppilaskohtaiseen tukeen. Tosin nykyiselläänkin rajat ovat osittain riippuvaisia tuen tarpeen arvioijasta, hänen ammattitaidostaan ja toisaalta ryhmästä, jossa oppilas on.

Toisaalta tulee ottaa huomioon, että opettajien sekä rehtoreiden keskuudessa kolmiportaisesta tuen rakenteesta pois oppiminen ottaa paljon aikaa ja tähän pitää panostaa järjestämällä koulutusta valtakunnan tasolla koordinoitusti.

Uudistuksen kokonaisrakenne erityisesti rahoitukseen tehtävien muutosten myötä ohjanee entistä aikaisempaan tuen aloittamiseen. Varhennetun oppivelvollisuuden kerroin toki nousee, mutta niin myös kustannukset. Uudistuksen taustalla on toivottavasti ollut kaksivuotisen esiopetuksen vaikutukset tuen tarpeiden kehittymiseen -tutkimus ja kriittinen tarkastelu kysymykseen vähentääkö kaksivuotinen esiopetus lasten tuen tarpeita.

Onko ennakoivia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Ennakoiva tukitoimi on hieno ja kannatettava ajatus, joka jo nykyisessä mallissa melko hyvin toteutuu. Jatkossa saattaa syntyä tilanne, että koulut tarvitsevat lisäresursseja, jos lakiuudistuksen kirjauksen vuoksi vaaditaan erikseen osoitettua resurssi tukiopetukseen, opetuskielen tukiopetukseen ja lisäksi laaja-alaiseen erityisopetukseen. 0,127 h/opp/vko on lakiesityksessä vähimmäismäärä, mutta edellä mainittu saattaa kasvattaa tuntikehystä ja kustannuksia.

Opetuskielen tukiopetuksen määrittelyyn toivotaan tarkennusta. Korvaako tämä S2-opetusta, annetaanko sitä oppiaineiden tilalla vai koulupäivän ulkopuolella, mistä rahoitus kuljetuskustannuksiin, voidaanko oppilas velvoittaa tukiopetukseen (vai vain oikeus)?

Kiinnostavaa on, miten ennakoivia tukitoimia tulee jatkossa kirjata. Pelkkä kirjaus siitä, että oppilas on saanut ennakoivia tukitoimia ei varmasti riitä, vaan ennakoivista tukitoimista on käytännössä laadittava listaus/kirjaus asiakirjaan, koska siinä vaiheessa, kun oppilasta ollaan siirtämässä oppilaskohtaisiin tukitoimiin, on osoitettava, ettei ennakoivat toimet ole olleet riittäviä. Toki yhtä massiivista kirjausta ei enää vaadita, mutta ei kai voida ajatella tämän uudistuksen poistavan kirjaus-/dokumentointitarpeen kokonaan? Perusteissa mainitaan myös ennakoivien tukitoimien seuranta ja vaikuttavuuden arviointi; miten tämä tehdään ja dokumentoidaan?

Onko oppilaskohtaisia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Oppilaalle annettavien tukitoimien arviointiin osallistuu esityksen mukaan oppilasta opettavat opettajat ja tarvittaessa lisäksi opiskeluhoollon ammattilaisia. Kirjaus on hyvä, koska tarkoitus on vähentää hallinnollista työtä eikä rasittaa tarpeettomasti opiskeluhoollon ammattilaisia. Kirjauksista saa käsityksen, että kun velvoitetaan kouluja laittamaan enemmän panosta ennakoiviin tukitoimiin, saataisiin sillä vähennettyä oppilaskohtaisia tukitoimia. Tämä olisi varmasti kaikkien kannalta kannatettava kehityskulku toteutuessaan.

Toivoisimme selkeitä kriteereitä, milloin oppilaskohtaiset tukitoimet koetaan riittämättömiksi ja oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista on poikettava. Nämä mahdollisimman selkeät kriteerit ops:n tavoitteista ja sisällöistä poikkeamisiin sekä erilaajuisiin kokonaisuuksiin estäisivät voimakkaita alueellisia eroja ja oppilaat saisivat tarpeeksi tukea ennen päätöksentekoa oppiaineen oppimäärän tavoitteiden ja sisältöjen rajaamista. Asiaa ei pidä jättää pelkästään koulutuksen järjestäjän ratkaistavaksi.

Oppilaskohtaisessa tuessa olevan oppilaan arvioinnissa on haasteita ja kaivattaisiin selkeämpää ohjeistusta eri laajuisten kokonaisuuksien arviointiin. Jos erityisopettaja antaa koko lukukauden ajan oppilaalle oppilaskohtaisena tukitoimena säännöllistä opetusta jossain oppiaineessa osittain muun opetuksen yhteydessä yksilölliset tarpeet huomioiden, syntyykö hänelle silloin arviointivelvollisuus?

Viisi erityisopettajan opetusta saavaa oppilasta/luokka aiheuttaa kenties haastavia tilanteita. Onko toimiva ryhmä jaettava, jos 6. oppilas tarvitsee erityisopetusta yhdessä aineessa ja asia huomataan esim. 7. luokalla -> seuraavana lukuvuonna ryhmä pitää jakaa? Monet muut asiat vaikuttavat esim.

luokan työrauhaan yhtä paljon kuin erityisopettajan opetuksen saaminen, kaikilla erityisillä oppilailla ei ole oppimisvaikeuksia.

Miten oppilas voi käytännössä osallistua opetukseen vuosiluokittain etenevässä opetusryhmässä, jos hän opiskelee opintokokonaisuuksittain ja millaisia vaikutuksia oppimäärän rajaamisella on jatko-opintoihin hakeutumiseen?

Terveydellisistä syistä johtuva määräaikainen opetukseen osallistumattomuus voi koskea yksittäisen oppiaineen (yhtä?) oppituntia viikoittain enintään 4 kk:n ajan. Mitä jos oppiainetta on esim. 2 tuntia viikossa? Mikä on sellainen lakiesityksessä mainittu painava syy, että oppilaan opetus voidaan järjestää osittain toisin?

Onko tuen asiakirjoja ja hallintopäätöstä koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Ehdottomasti hyvä, että päästään laadittavien asiakirjojen määrässä pienempään lukumäärään. Luonnoksissa puhutaan ”helposti muuntuvista asiakirjoista”, joten toivomme näihin tulevan ohjausta OPH:n suunnalta. Aina, kun lyödään montaa asiaa samaan paperiin saattaa se kasvattaa sivumäärää ja aiheuttaa täyttämässä haasteita. Huomiota kuitenkin kiinnittää se, että kovin paljon annetaan OPH:n harteille määrättäväksi eli sääntelyehdotukset lain valmisteluvaiheessa jäävät hyvin avonaisiksi asiakirjojen sisällön osalta. Opetuksen järjestäjien kuuleminen opetussuunnitelman perusteiden laadinnan yhteydessä on tärkeää.

Tarvitaan valtakunnallisesti riittävä ohjeistus eri tukimuotojen sisällöistä, niistä vaadittavista dokumentaatioista, selvityksistä ja päätöksistä, joiden tulisi vielä olla yhdenmukaiset ja tarkoituksenmukaiset.

Jos kaikista oppilaskohtaisista toimista tehdään hallintopäätös, se saattaa lisätä työtä. Pitääkö aina tuen muuttuessa tehdä uusi päätös? Miten oppilaskohtaista tukea saavan oppilaan numerot vertautuvat esim. yhteisvalinnassa muihin numeroihin?

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Esityksen vaikutukset opetuksenjärjestäjien taloudelliseen tilanteeseen tulee puntaroida huolellisesti. Lakimuutoksen myötä monessa kunnassa kasvaa erityisopettajien/erityisluokanopettajien tarve sekä tuntikehys. Esitys vaikuttaa myös varhaiskasvatuksen henkilöstön mitoittamiseen kunnissa, joissa esiopetus järjestetään osana varhaiskasvatusta. Lakiesityksen henkenä on myös vahvasti inklusioon kannustaminen, mikä sekini edellyttää riittävää resurssointia.

Ennakoivien tukitoimien osalta erityisesti opetuskielen ennakoivat tukitoimet vaativat opettajilta lisäkoulutusta mm. S2-valmiusopintojen suorittamista tai tukiviittomien opettelua. Jotta ennakoivat tukitoimet ovat riittäviä ja vaikuttavia, tulee olla opettajilla riittävät valmiudet niiden antamiseen,

siis tarjottava koulutusta ja varmistettava, että rahoitus kunnille kattaa myös opettajien lisäkoulutusta.

Esiopetusikäiset lapset ovat jälleen kahden eri tukimuodon ympärässä, joten pitäisi jotenkin saada määriteltyä tarkemmin, miten esikoululaisten tukipäätökset tehdään. Ei voi olla niin, että heille tehdään yksi asiakirja varhaiskasvatuksen tukimuodoista ja toinen esiopetuksen tukimuodoista. Varhennetun oppivelvollisuuden lapset ovat lisäksi kaksi vuotta kahden tukitoimiviidakon parissa, joten myös heidän osaltaan on oltava riittävän tarkat kriteerit, milloin varhennetun opv:n kriteerit täyttyvät.

Onko teillä parannusehdotuksia esitysluonnokseen?

Kokonaisuudistuksessa on huomioitava, että ennakoivat ja oppilaskohtaiset tukitoimet ovat riittävän selkeästi määriteltyjä. Kuten tähänkin asti, oppijan tukitoimen tarpeen arviointi ja laajuus on subjektiivinen näkemys, vaikkakin nyt painotetaan sitä, että tuen tarpeiden arviointi on oppilasta opettavien opettajien arvio eikä vain yhden opettajan arvio. Haastetta tulee varmasti edelleen siitä, milloin oppilas siirtyy tuen portaalta toiselle ja tähän tarvitaan valtakunnallisesti mahdollisimman tarkkaa rajausta ja erityisesti täydennyskoulutusta opettajille.

Sairaalaopetuspalvelun konsultointi ei ole kokemuksen perusteella vähentänyt sairaalaopetuksen tarvetta. Sairaalaopetuksen vastuut pitäisikin saada selvemmiksi ja tiedonkulku paremmaksi, jos oppilas on pitkään pois omasta koulustaan.

Lakiesitys ei luonnollisesti anna vastauksia kaikkiin kysymyksiin ja toivottavasti vastauksia esitettyihin kysymyksiin saadaan viimeistään Opetushallituksen opetussuunnitelmatyön yhteydessä ja toivommekin, että kunta- ja koulukohtaiseen opetussuunnitelmatyöhön jää riittävästi aikaa.

Ohjaukseen ehdotus: OPH ja OKM: tehkää sivusto, jossa näitä asioita on koottuna ja selitettynä. UKK-osio eli usein kysytyt kysymykset. Kiitos!

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[Tiivistelmä_lausunnosta_oppimisen_ja_koulunkäynnin_tuen_kokonaisuudistuksesta_Euran_kunta.pdf](#)

Kompuinen Matti
Euran kunta